

Gyerekszínjátzóknak

Ki itt a király?

Történetek Mátyás királyról – ahogy a Bolond látja

Szereplők

Mátyás király

Bolond

Udvarmester

Királyné

Udvarhölgy

Tanító

Szakácsné

Nagyurak (I-V.)

Kántor

Csaplárosné

Apáca

Koldus

Főpapok (I-IV.)

Vitéz

Csaplárné

Legény

Katonák (I-IV.)

Nyitó kép

Mátyás palotája. A színen jobbról egy lépcsőzetes emelvény, Mátyás trónhelye.

Udvari zene szól. Az Udvarmester lép be, kezében néhány hangszer: gong és az ütője, tornadob, csörgő. Lerakja őket a trón mellé, aztán körülnéz, mintha számba venné a jelenlévőket. Leporolja a trónt. Kinéz, meglátja a távolban az érkező Nagyurakat. A Nagyurak felsorakoznak a trónnal szembeni oldalon, megütögetik a hasukat, mintha előre elképzelnék a nagy lakomát. Egy Udvarhölgy lép be, ellibeg a Nagyurak sorfala előtt magát kelletve. Három Nagyúr eltúlzott lépésekkel követi. Az Udvarhölgy letelepszik a trón lépcsőjére, a három Nagyúr sorban mellé ül, ám a következő kilöki a helyéről. A harmadikat az Udvarhölgy taszajtja le a lépcsőről. Az Udvarmester visszapancsolja a három Nagyurat a sorba. Megint kinéz, mélyen meghajol, visszahátrál a trón mellé. Belép Mátyás király és a Királyné. Leülnek a trónra. A zene elhalkul.

A Bolond bucskázik be, majd még ülve várakozóan fölnéz a királyra

MÁTYÁS: *(legyint)* Ezt már láttuk!

A Bolond erőművészhez hasonló kunsztokat mutat. A Nagyurak kitarított unatkozó gesztusa

MÁTYÁS: Unalmas.

A Bolond számárfület mutatva elszalad a Nagyurak előtt. A Nagyurak kitarított fenyegető gesztusa

MÁTYÁS: Ez meg az uraknak nem tetszik!

BOLOND: Tudod mit, felséges királyom? Játsszunk el egy komédiát! És... (*Várakozóan körülnéz*) Ti lesztek a főszereplők!

A Királyné lelkesedve tapsol, a Nagyurak viszont kitartott gesztussal és mimikával fejezik ki nemtetszésüket

MÁTYÁS: (*csúfondárosan*) Úgy látom, ez mindenkinek tetszik!

BOLOND: Hát akkor?!

*A Bolond az Udvarmesterre néz, aki értetlenkedve néz rá vissza. A Bolond a kezébe nyomja a gongot és az ütőt, és segít neki egyet gongatni.
Gong. A Nagyurak és a Bolond is leülnek.*

1. kép

A palota konyhája. A Tanító áll ott, mintha a kezében tartott kalapját gyűrögetné. A trón lépcsőjén ülő Udvarhölgy átváltozik Szakácsnévá, aki mintha répát pucolna

SZAKÁCSNÉ: (*énekel*) Béreslegény, jól megrakd a... (*Fölpillant, meglátja a Tanítót*) Mit téblábol itt, jóember? Tán csak nem az étel szagával akar jóllakni?

TANÍTÓ: Bizony, az is több lenne a semminél.

SZAKÁCSNÉ: (*a Tanítóhoz lép*) No várjon, mindjárt kavarintok én magának valami leveskét. (*Megsedri a fenekét*)

TANÍTÓ: Köszönöm jóságát. Két napja úton vagyok, s igencsak sietnem kellett, hogy ideérjek.

SZAKÁCSNÉ: Tán parancsra érkezett?

TANÍTÓ: Valami olyasféle.

SZAKÁCSNÉ: *(a másik irányba indul illegve)* No, amíg elkészül, szolgálja meg az árát!

A Tanító félreérti a célzást, felajzva – eltúlzott léptekkel – indul a Szakácsné után. Az Udvarmester dobütése kíséri minden lépését. A Szakácsné hirtelen megfordul. Az Udvarmester erőteljes dobütése. A Tanító megtorpan

SZAKÁCSNÉ: *(zavartan)* Meséljen, mi szél hozta erre?

Az Udvarmester gongjának hangja tányércsörömpölést idéz. Mindketten leülnek. A konyha kitartott képe. A palota ebédlője megelevenedik: a Nagyurak meghajolnak Mátyás előtt

NAGYÚR I: Hívattál, jó királyunk!

NAGYÚR V: Miben lehetünk szolgálatodra?

MÁTYÁS: Ezúttal inkább én szolgállok néktek. Remélem, nem utasítatok vissza egy ebédet...

KIRÁLYNÉ: *(a negyedik Nagyúrra mosolyogva feláll)* Melyet a királynéval költettek el...

A Nagyúr IV. megdelejezetten elindul feléje

MÁTYÁS: *(kissé neheztelve visszaülteti a Királynét)* Meg velem!

NAGYÚR IV: *(rémülten visszahátrál)* Visszautasítani? Hová gondolsz, felséges királyunk!

MÁTYÁS: De van egy kérésem.

NAGYÚR I: Hallgatunk, felség.

MÁTYÁS: Mielőtt asztalhoz ültök, mindegyiktek tegyen a kabátja zsebébe egy nagy csomó pénzt, ki-ki a tehetsége szerint.

NAGYÚR II: Meglesz, hogyne lenne!

Az Udvarmester gyors dobolása. A nagyurak egyenként elfordulnak, mindegyik a belső zsebe felé kotorász. Úgy állnak meg, hogy a másik ne lássa, mennyi pénz lehet a zsebükben, ők maguk viszont igyekeznek belesni a másik zsebébe. A pénz betétele után a Nagyurak kitartott képe.

Az Udvarmester dobja lezár. A konyha elevenedik meg

SZAKÁCSNÉ: *(felkiált)* Istenuccse, maga lesz az, a tanító! Na, menjen már!

TANÍTÓ: *(mintha tányérral a kezében)* Ezt a pár csöppöt azért még kikanalaznám...

SZAKÁCSNÉ: *(elveszi a tányért)* Nem lesz arra magának szüksége!

TANÍTÓ: *(megretten)* Tán csak nem a fejemet veszik itt az udvarnál?

SZAKÁCSNÉ: A magáét aligha, de az enyémet annál inkább, ha föltartom itt, s nem ér oda idejében! *(Megtaszajtja hátulról a Tanítót)*

Az Udvarmester tányércsörömpölésre emlékeztető gongja. A Tanító az előző lökéstől valamiféle lehetetlen pózban áll meg. Kitartott kép

BOLOND: *(a Tanító mellé lép)* Reszketett a tanító, mi lesz itt övele... *(Mátyáshoz szalad)* De akkor ijedt csak meg igazán, amikor a király közölte vele, hogy...

(Hátba vágja a királyt)

Az Udvarmester dobütése hallatszik

MÁTYÁS: *(előrebukik, aztán összeszedi magát és méltóságteljesen)* Együtt fogunk ebédelni.

Az Udvarmester újabb dobütésére a Tanító hátrahőköl. Kitartott póz

BOLOND: Szegény tanító féltében alig mert az ételhez hozzáfogni...

MÁTYÁS: *(a Tanítóhoz lép)* Emlékszel arra az estére, amikor egy vándornak szállást adtál?

TANÍTÓ: Hogyne emlékeznék. Megkérdeztem, nem éhes-e...

MÁTYÁS: Mire ő azt mondta...

A Tanító a fejét vakarja. Az Udvarmester „reszelős” dobolása. A Bolond a Tanító segítségére siet: odaszalad hozzá, a hóna alatt kidugja a fejét

BOLOND: *(a Tanító helyett a királynak)* „Hát bizony nem vagyok jóllakva.”
(Visszaszalad a korábbi helyére, a trónhoz)

TANÍTÓ: *(hálásan néz utána)* Erre elszaladtam a kocsmába, vettem túrót... *(Kétségbeesetten pillant hátra a Szakácsné felé)*

SZAKÁCSNÉ: *(hamiskásan bátorítva)* Kolbáááaszt...

TANÍTÓ: *(felbátorodva)* Kolbászt, paprikás szalonnát meg egy kis puha kenyéret...

MÁTYÁS: De a kabátodat ott hagytad zálogba érte!

TANÍTÓ: *(meghajol)* A vendég kedve mindennél előbbre való.

MÁTYÁS: No hát tudd meg, én voltam az a vendég!

TANÍTÓ: *(térdre esik)* Felséges királyom...

MÁTYÁS: *(odalép hozzá, felemeli)* Ne szabódj a szegénységed miatt, többszörösen visszafizetem én a jótéteményt. *(A nagyuraknak)* Na, urak, én kezdem a táncot ezzel a derék tanítóval, aztán mindenki tegye azt, amit én csinállok.

Az Udvarmester dobütéseire Mátyás páros táncba kezd a Tanítóval: minden dobütésre mindketten tesznek egy-egy legényesre emlékeztető mozdulatot. A négynegyedes ütem – egyre gyorsuló tempóban – néhányszor megismétlődik. A tánc végén leveti a király leveszi a palástját és a Tanító karjára teszi.

MÁTYÁS: *(a Nagyurak felé indul)* No, bátran! Bátran!

Az Udvarmester dobszavára sorban, karikírozott futásban érkezve lépnek be a táncba a Nagyurak. A Tanító elé érkezve mindegyik a Tanító karjára teszi a maga kabátját, majd kifordul a közönség felé, s az Udvarmester dobütésére kitarthat néhány pillanatra a maga síró, zsugori gesztusát, elképedt arcú mimikáját.

A Tanító a negyedik úr után – karján a kabátokkal – térdre roskad. Az Udvarmester dobolására hátul a Nagyurak egy-egy kitarthat szoborban állnak meg. Az Udvarmester dobja lezárja a táncot

MÁTYÁS: *(a Nagyuraknak)* Ennyi kis táncba csak bele nem fáradtatok?! Vagy nem tetszik az új divat tán? *(A Tanítóhoz lép)* Ez az összes kabát – cserébe azért az egyért – mind a tiéd. Amíg élsz, nem lesz szükséged rá, hogy a kabátodat elzalogosítsad. *(A nagyurakra néz nevetve)* És most mulassatok tovább!

Megszólal az udvari tánczene. A Tanító hitetlenkedve nézi a karján lógó kabátokat. A Nagyurak savanyú arccal bámulnak Mátyásra, majd táncolni kezdenek magukban. A Nagyúr IV. még a Királynét is kikoszarazza, annyira szomorú. Az Udvarmester óvatos, eltűzött léptekkel a Tanító elé settenkedik, elcseni tőle a kabátokat. Abban a pillanatban észreveszi a Bolondot, aki megfenyegeti. Kitarthat kép: az Udvarmester – kezében a kabátokkal – dermedten, összegörnyedve áll. Aztán sietve eliszkol a zsákmánnyal.

2. kép

A Bolond az előtérben hevesen integetve leállítja a tánczenét. Az Udvarmester gongja: megszólalnak a harangok. Hátral a Nagyurak Főpapokká változtak: nyakukba rakták a kabátot jelző ruhaanyagot mint papi stólat. Imára összetett kézzel állnak. A Szakácsné a kép bal oldalán Apácává alakult át, szintén imádkozik. Mátyás és a Királyné a trónon ülnek

BOLOND: *(a királynak)* Mit gondolsz, felség, mi van kiírva a cinkotai főpapság kapujára?

MÁTYÁS: Ez valami csavaros találós kérdés lesz, Bolond?

BOLOND: *(elindul a Főpapok felé)* Csak annyira csavaros... *(Két Főpap közé érve megpördül, s hirtelen mozdulattal átnyalábolja a két Főpap térdét)* Mint a főpapság oszlopai. *(A király felé indul)* Nos, felség?

MÁTYÁS: Talán... a tízparancsolat.

BOLOND: *(mutatóujjával a király halántékára bök)* Királyi ésszel én is azt gondoltam volna...

MÁTYÁS: És nem?

BOLOND: De nem ám! *(A Főpapok felé mutat)* Az volt odaírva...

FŐPAP I.: *(kántálva)* A cinkotai főpapság bú és gond nélkül éli világát.

FŐPAPOK: *(hejehujázva táncra perdülnek, miközben kántálva énekelnek)* Hej, de éli világát! Hej, de éli világát! Hej, de éli világát!

Megszólal az Udvarmester gongja: harangoznak. A Főpapok egy pillanat alatt imára teszik össze a kezüket. Az előbb Tanítót játszó most Koldussá változik, térden állva, tenyerét kérően a Főpapok felé nyújtja. Az Apáca lép eléje, buzgón imádkozva előrehajol, miközben fenekét sedergeti a Főpapok felé. A

Főpapok egyre jobban előrehajolnak, élvezettel nézik. Az Apáca továbbmegy, elfoglalja helyét a király trónjának lépcsőjén. A Koldus térden csúszva odaaraszol a Főpapok elé.

Az Udvarmester harangja nagyot kondul. A Főpapok kitartott képbe dermednek: elkergetik a Koldust

BOLOND: *(a főpapokat fenyegetve)* Ha én lennék a király...

MÁTYÁS: *(a Bolondnak)* Én vagyok a király, aki egy egész országnak parancsolok, mégis van bű és gond a fejemen elég. Ezek a mihasznák meg itt dárídnak... *(A Főpapoknak)* Ha az én kérdéseimre meg nem feleltek, jaj nektek!

A Főpapok eltúlzott gesztusokkal sopánkodnak

FŐPAP I: Aj-jaj-jaj-jaj-jaj!

FŐPAP II: Vajon mit...

FŐPAP III: Vajon mit kérdezhet a király?

Az Udvarmester gongja: harangoznak. Kilép a Főpapok közül a részeges Kántor, dülöngél

KÁNTOR: *(szembefordul a főpapokkal)* No, atyámfia, miért lógatjátok úgy az orrotokat?

A Főpapok egyszerre Mátyásra néznek, ő a Bolondra tekint, aki átcikázik a Főpapok között

BOLOND: *(csúfondárosan)* Ha nem feleltek meg a kérdéseimre, jaj nektek, jaj nektek, jaj nekteek!

FŐPAPOK: *(a Kántornak keserűen)* Hallod.

KÁNTOR: Ne búsuljatok, majd megfelelek én. (*Végignézi magán*) Csak hát... föl kellene egy kicsit öltöztetni.

Az Udvarmester gongja: harangkondulások. A Főpapok nagy buzgalommal átrakják a Kántorra a saját stólájukat. A Kántor kinéz az Udvarmesterre, aki kezében a gonggal odaszalad hozzá, s a gong ütőjét főpapi pálcaként a kezébe nyomja, aztán a gongot a maga feje fölé tartva letérdel a Kántor mellé. A Kántor megüti a gongot

MÁTYÁS: Honnan jöttél, isten derék szolgája?

KÁNTOR: Cinkotáról, hogy felségednek minden kérdésére és gondolatára megfelelek.

MÁTYÁS: Azt igen ajánlom! Hát mondd meg elsőre: hány kanál víz van a tengerben?

KÁNTOR: (*kicsit gondolkodik*) A jóisten kanáljával csak egy, az emberekével mérhetetlen.

A Kántor megüti a gongot

MÁTYÁS: (*elismerően*) Hm. És azt tudod-e, hány vékával van a Gellérthegy?

KÁNTOR: (*gondolkozik*) Ha nagyobb a véka, mint a hegy, akkor eggyel sem.

A Kántor megüti a gongot

MÁTYÁS: Úgy látom, jól forog az eszed kereke. Akkor azt is tudod, hol van a világ közepe?

KÁNTOR: Mi sem könnyebb ennél, felséges királyom. Felségednek Budán, nekem meg Cinkotán.

A Kántor megüti a gongot. A Bolond közben odaszalad a királyhoz, és súg valamit a fülébe

MÁTYÁS: Na és... most mit gondoltam?

KÁNTOR: *(rávágja)* Felsőged azt gondolja, hogy a cinkotai főpappal beszél, pedig csak a részeges kántorjával.

A Kántor kettőt üt a gongra

MÁTYÁS: *(nevet)* Kibabráltál velem, te kántor. De mivel minden kérdésemre és gondolatomra megfeleltél, kívánhatsz valamit!

KÁNTOR: Jaj, felséges királyom, csak azt az egyet add meg nekem, hogy az icce Cinkotán még egyszer akkora legyen, mint eddig volt!

A Főpapok közül valamelyik csodálkozva füttyent

FŐPAP I: Másfél liter?!

FŐPAP II: *(számolgat az ujján)* Kétszer hét és fél deci aaaz...

Főpap III: Az annyi, mint...

FŐPAP IV: Az már valami!

KÁNTOR: Hej, csaplárné!

Belép a Csaplárosné

CSAPLÁROSNÉ: Mi tetszik, kántor uram?

KÁNTOR: Egy icce bort, de a cinkotai iccével mérje!

CSAPLÁROSNÉ: *(zsörtölődik)* Mivel mérném Cinkotán?

KÁNTOR: Csakhogy az a király parancsára mától kétszer akkora, mint máshol!

CSAPLÁROSNÉ: De az ára is kétszer akkora ám! *(Otthagyja)*

KÁNTOR: *(a fejéhez kap, majd Mátyásra néz)* Nem erről volt szó, felséges királyom!

MÁTYÁS: Késő bánat, eb gondolat! *(Hüvelykujjával az ég felé bök)* A királyi szót csak odafönn változtathatják meg.

Az Udvarmester gongja: harangkondulás

KÁNTOR: *(térdre esik, imára kulcsolja a kezét)* Istenem, segítsd meg a te örökké szomjas kántorodat, hogy ne száraz torokkal kelljen zengenie a te dicsőséged! Legyen az icce kétszeres, az ára meg félszeres.

FŐPAPOK: *(kántálva)* Az nekünk is tetszésünkre volna, uram!

MÁTYÁS: *(nevetve)* Azt meghiszem, csak hogy arra rá is kell ám szolgálni

FŐPAPOK: Áááááááááá!

Az Udvarmester feláll a gonggal, mintha füstölőt lóbálna, megüti a gongot: megszólalnak a harangok. Néhány pillanatig kitartott kép.

3. kép

Harangszó. A szín bal oldalán négy katona kockázni kezd. Az ötödik társuk, a Vitéz búskomoran üldögél a szín közepén. A Bolond lép oda a harangozó Udvarmesterhez

BOLOND: Már rég nem Cinkotán vagyunk, hanem a katonák táborában.

UDVARMESTER: *(észbe kap)* A nemjóját! *(Odaszalad a hangszereihez)* Akkor most mit csináljak?

BOLOND: *(mellé lép)* Legyen kürtszó vagy valami!

Az Udvarmester riadtan keresgél a hangszerei között

UDVARMESTER: *(sírva)* De hát nincsen kürtöm!

BOLOND: Van a torkodban!

Az Udvarmester a szájához emeli az öklét, kúrthangot hallat. Egyre lelkesebben fújja

BOLOND: *(betapasztja a kezével az Udvarmester száját)* Na, elég! Jóból is megárt a sok. *(A királyra mutat)* Amúgy ide tart a táborba Mátyás király is...

A király felpattan a helyéről, menne, de a Királyné elkapja a palástja szegélyét

KIRÁLYNÉ: *(feddően)* Na de Matykó! Álruhában!

A király leveszi magáról a palástot, odaadja a Királynénak. A Vitéz felé lép, közben a kép kitartódik. Megelevenedik a másik oldalon a kockázó katonák jelenete. A Katona I. mintha a kockákat rázná. Az Udvarmester csörgője: kockák hangja. A kockák kigurításakor az Udvarmester lecsapja a csörgőt

KATONA II: *(elhűlve)* Két hatos!

KATONA I: Ezt csináld utánam, ecsém!

KATONA II: Na várj csak, mindjárt megszorongatlak!

Az Udvarmester csörgőjének hangja: a Katona II. dob

KATONA I: Egy hatos... a többi semmit sem ér! Most figyelj!

Az Udvarmester csörgőjének hangja: a Katona I. dob

KATONA II: Három hatos! Istenemre mondom, pajtás, te az ördöggel cimborálsz!

Az Udvarmester csörgőjének hangja: a Katona II. dob

KATONA III és Katona IV: *(kárörvendően)* Semmi!

Az Udvarmester csörgőjének hangja: a Katona I. dob

KATONA I: Megint három hatos.

KATONA II: Te csalsz, akasztófára való!

KATONA I: Én?! Én ugyan nem!

KATONA II: Még most is hazudsz?!

KATONA I: Itt folyjon ki a két szemem!

KATONA II: *(megmarkolja az ingét)* Majd megtanítalak én kesztyűbe dudálni!

Összeverekednek

KATONA III: *(a társai közé lép)* Hagyd már abba, te esztelen! A király leütteti a fejünket, ha megtudja, hogy a katonái egymással hadakoznak. *(Visszatuszkolja a helyére Katona II.-t)*

KATONA IV: Dobj inkább, hátha most nagyobb szerencséd lesz!

Kockáznak tovább. Az Udvarmester lecsapja a csörgőjét. Kitartott kép. Mátyás odatérdel a fakardos Vitéz mellé

MÁTYÁS: Miért lógatod úgy az orrod, pajtás?

VITÉZ: Ej, igen bánatos az én sorsom. Nem is akarom én azt tudatni senkivel.

MÁTYÁS: Könnyíts a lelkedem, pajtás. Na, várj, mindjárt segítek! *(Kiszól)* Csaplárné, hej, csaplárné! Töltsön egy kis jó bort a kupánkba.

Csaplárné jön, bort tölt a királynak. Az Udvarmester hangja: „Bugy-bugy-bugy-bugy-bugy-bugy-bugy.” (Kis szünet) A Csaplárné – áthajolva a király előtt – bort tölt a Vitéznek is. Az Udvarmester hangja: „Bugy-bugy-bugy-bugy-bugy-bugy-bugy.”

Kitartott kép: a fenekét kidomborító Csaplárnét nézi a király, közben a tenyerét lassan felemeli, mintha a Csaplárné fenekére akarna csapni egyet. Az Udvarmester pergeti a dobot, majd a tetőponton megáll. A király keze is megáll a levegőben

KIRÁLYNÉ: *(a háttérből zsémbesen)* Hol kujtorog a szemed, Matykó?! Hát a kezéd?!

Az Udvarmester rácsap a dobra. A Csaplárné megfordul, odébb megy a kockázókhöz. Mátyás lassan visszaereszti a kezét, s mintha a kupát fogná, koccint a Vitézzel. Az Udvarmester megcsendíti a gongot

MÁTYÁS: Ettől csak megered a nyelved, pajtás!

Isznak. Az Udvarmester hangja: Glugy. Glugy. Glugy. Glugy. Glugy.

VITÉZ: *(megtörli a száját)* Az a nagy bánatom, hogy az én legkedvesebb barátom halálra van ítélve.

MÁTYÁS: Az bizony nagy baj. S mivel szolgált rája?

VITÉZ: Ellenszegült a hadnagyunknak. Holnap reggel lesz kivégzése. Hát ezért búsulok én olyan nagyon. *(Kiszól)* Csaplárné, még egy messzellyel!

Bejön a csaplárné, tölt. A katona fizetni akar, az egyik, majd a másik zsebére csap, aztán széttárja a karját. Az Udvarmester mindegyik mozdulatra egyet üt a dobjára

CSAPLÁRNÉ: Ne keresse, vitéz uram, rég nálam van az már! Hanem ha a kardját ide adná, hoznék én azért cserébe akár két iccével is!

A Vitéz nekiveselkedik a kard kihúzásának. Az Udvarmester dobpergése. Amikor a Vitéz nagy nehezen kirántja a kardot, az Udvarmester rácsap a dobra. A király lehajol a suhintás előtt

BOLOND: *(a Vitéznek)* Óvatosan! Ha lecsapod a fejed, nemcsak neked, hanem a mesének is vége lesz!

VITÉZ: *(nézi a kardját)* Menj, jó társam, a fakard majd szolgál helyetted, amíg ki nem váltlak. *(Odaadja, aztán egy hirtelen mozdulattal eltakarja a szemét)*

Kitartott kép. A Bolond oldalba böki az Udvarmestert. Az értetlenkedve széttárja a karját. A Bolond a Vitéz felé bök az ujjával. Az Udvarmester felfogja a dolgot: „Jaa! Brü-hü-hü-hü-hü! Brü-hü-hü!” A Csaplárné a karddal el

MÁTYÁS: Fakard?! Miféle fakard?

VITÉZ: Azt teszem az igazi helyébe, míg az zálogul szolgál, ameddig ki nem fizetem az adósságot.

MÁTYÁS: *(nevet)* No hiszen, pajtás, csak aztán rád ne támadjon közben a török, mert mindjárt aprófát csinál a te kardodból!

Az Udvarmester hangja: a riadó kürtjelét fújja. A kockázó vitézek a kardjukhoz kapnak. A Vitéz is közéjük rohan. A király talpra szökken. Kitartott kép néhány pillanatig: riadt kémlelés

BOLOND: *(az Udvarmesternek)* Bolond vagy?! Takarodó van!

UDVARMESTER: *(zsörtölődve)* A fenébe is! Nem bírok kiigazodni a sok hangszer között!

Az Udvarmester hangja: fáradt, elnyúló hangon fújja a takarodó kürtjelét. A katonák elhevernek. A Bolond lábujjhegyen odasomfordál Mátyás király mellé

BOLOND: És most mi lesz, felséges királyom? Jól meg kellene büntetni ezt a legényt!

MÁTYÁS: Már megint büntetni, Bolond? Hát mit fognak kiolvasni a krónikákból rólam? Amondó vagyok, várjuk ki a végét!

Dobpergés. A katonák – köztük a Vitéz is – felsorakoznak, jön a Legény mint-ha hátra lenne kötözve a keze. Letérdel, várja a sorsát. Hosszú csönd és mozdulatlanság

KATONA I: *(súgva a társának)* Hol a hóhér?

KATONA II: *(súgva)* A hóhér tudja.

VITÉZ: Egy kivégzéssel nem lehet viccelődni, pajtás!

Mátyás mintha egy erkélyről nézne le

MÁTYÁS: Meddig várjunk még, a teremburáját?! Tán csak nem a törökkel akarjátok lenyakaztatni ezt a legényt?

VITÉZ: Nincs meg a bakó, felséges királyom!

MÁTYÁS: Hát ha nincs, akkor kinevezlek tégedet hóhérnak.

Dobpergés. Senki sem mozdul. A Bolond kap észbe, a Vitéz háta mögé szalad, előretuszkolja. Az Udvarmester rácsap a dobra. A Vitéz csak áll némán, lehajtott fejjel

MÁTYÁS: *(tettetett haraggal)* A teringettét, te vitéz! Hát semmibe veszed a király parancsát?! Mindjárt a te fejedet üttetem le a helyéről!

Az Udvarmester: halk harangkondulások, mintha a lélekharang szólna. A Vitéz letérdel a Legény mellé, imára kulcsolja a kezét

VITÉZ: Mivel az emberi szívben nincs kegyelem,
Tehozzád fordulok, én édes istenem!
Ne legyek hóhérja az én barátomnak,
Változtasd át vasát fává a kardomnak! *(Kirántja a fakardját)*

Az Udvarmester: nagyot kondul a harang. A katonák térdre esnek, imára kulcsolják a kezüket

KATONA I: Csoda! Isteni csoda!

KATONA II: Áldott legyen az Úr neve!

KATONA III: *(föltápaszkodik)* Felséges királyom! Az Úr csodát tett: fává változtatta a társunk kardvasát!

MÁTYÁS: *(nevetve)* No hát, ha így van, akkor ez ellen semmit nem tehetünk. *(A Legényhez lép, felemeli)* Szabad vagy, fiam, isten segedelmével!

A Legény fölmutatja a királynak a hátul összekötözött kezét. A király int a Bolondnak, aki nagy nyögés közepette elharapja a kötelet

MÁTYÁS: *(a Vitéz vállára csapva)* Te meg, fiam, menj, váltsd ki a kardodat! Aztán máskor, ha van pénzed, igyál, ha meg nincs pénzed, ne igyál, mert fakardos vitézt nem használhatok.

*Az Udvarmester: harsonaszó hallatszik – az udvarmester a szájával játssza.
A kép kitartódik. A Bolond meghajol a király előtt*

MÁTYÁS: No, ez a játék igazán a tetszésemre szolgált, Bolond!

BOLOND: *(elégedetten)* Hát akkor helyre billentettük a mondást, felség! Bolond likból nem csak bolond szél fúj!

Vidám udvari zene.

V é g e

Megjegyzés a rendezőnek

A játék 10 szereplővel – megfelelő összevonásokkal – már játszható.

Az össze nem vonható szerepek:

Mátyás király, Bolond, Udvarmester

A lehetséges összevonások:

Tanító – Nagyúr – Koldus – Főpap – Katona

Kántor – Nagyúr – Főpap – Katona – Legény

Vitéz – Nagyúr – Főpap

Királyné – Csaplárosné

Udvarhölgy – Szakácsné – Apáca – Csaplárné

Felhasznált források

Lengyel Dénes: *Régi magyar mondák*. 7. kiadás. Móra Könyvkiadó, Bp., 1985